

УКРАЇНА І НІМЕЧЧИНА:
етнокультурні, лінгводидактичні
та мистецько -духовні обміни,
взаємозв'язки та взаємовпливи

Збірник наукових праць

Випуск 3

2012

Література

1. Кюрти И. фон Сердечный трепет / И. фон Кюрти. – М.: Ультра, Культура, Санкт-Петербург: Амфора, 2004. – 299 с.
2. Кюрти И. фон Тариф на лунный свет / И. фон Кюрти. – М.: Ультра, Культура, Санкт-Петербург: Амфора, 2004. – 202 с.
3. Kürthy I. von Herzsprung / I. von Kürthy. – Hamburg: Rowolt Taschenbuch Verlag, 2006. – 248 S.
4. Kürthy I. von Mondscheintarif / I. von Kürthy. – Hamburg: Rowolt Taschenbuch Verlag, 2005. – 142 S.

Дрогайцев О. І.

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри німецької мови і літератури
з методикою викладання*

Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «КНУ»

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

У статті розглядається питання про роль інформаційних технологій у формуванні інформаційної компетентності студентів ВНЗ.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, комп'ютеризація освіти, комп'ютерні технології.

В статье рассматривается вопрос о роли информационных технологий в формировании информационной компетентности студентов ВУЗов.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, компьютеризация образования, компьютерные технологии.

This article examines the problems of information technologies in the process of studying in higher education system.

Key words: computer technologies, information communicative technologies, studying process computerization.

Формування інформаційної компетентності студентів ВНЗ є на сучасному етапі найактуальнішим завданням системи вищої професійної освіти. Її вирішення безпосередньо пов'язане з потребами розвитку держави – економіки, соціальної сфери, державного самоврядування, а також з міжнародними процесами: наближенням української освіти до європейської в рамках Болонського процесу, глобалізацією та інтернаціоналізацією культурного та інформаційного світового простору.

Більшість сучасних учених розглядають інформаційну компетентність як складову частину професійних компетенцій. Основою, яка об'єднує дослідження щодо місця та ролі інформаційної компетентності у структурі професіоналізму майбутнього фахівця, на нашу думку, є поняття «інформація». Перш за все, інформація – багатозначне поняття, поряд із матерією, енергією, простором, часом бере участь у формуванні індивідуальної інформаційної картини світу – інтегративного образу інформаційно-комунікативної реальності як засобу інтелектуального освоєння світу.

Сучасний світ – це світ інформаційний. Як вважають провідні вчені-філософи (М. Маклюєн, Г. Почепцов, Е. Тоффлер, А. Урсул та ін.); робота з інформацією стає однією з продуктивних сил суспільства. Е. Тоффлер стверджує: «Для цивілізації Третьої хвили одним із головних видів сировини, причому невичерпним, буде інформація, включаючи уяву» [1]. Більшість сучасних концепцій «інформаційного суспільства» будуються на техногенних підвалинах. Інформаційне суспільство презентується у вигляді суспільства масових комунікацій та комп'ютерних технологій, комп'ютерно-мережевого віртуального суспільства.

Інформаційно-комунікаційні технології, зокрема глобальна мережа Інтернет, є невід'ємним атрибутом взаємодії як на неофіційному (побутовому), так і на офіційному рівні, змушують переосмислити підходи до моделювання інформаційно-комунікативного простору з урахуванням появи та стійкого функціонування віртуального простору. Комунікативні процеси, що поєднують суспільство на всіх рівнях і пронизують соціальне середовище, розподіляють і транслюють значущу інформацію, суттєво впливають на життя суспільства. Інформатизація

соціального життя, яка безперервно зростає, підвищує вплив інформації на почуття і настрої великих мас людей, зближує раніше закриті один від одного культурні світи, не виключаючи, активно і цілеспрямованого використовуючи методи маніпулювання масовою свідомістю. Тому неможна не погодитись із думкою про те, що «в технотронному суспільстві інформаційна влада дедалі більше вторгається у всі сфери суспільних відносин» [2].

А.С. Лобанова зауважує, що інформатизація суттєво змінює соціальний світ: з одного боку, «спрощує комунікативні зв'язки, змінюючи структуру і характер взаємовідносин, наближуючи людей один до одного, оскільки є можливість протягом декількох секунд, завдяки Інтернету, зв'язатися з найвіддаленішим куточком земної кулі. З другого боку, навпаки, численність інформації, яка продукується людством, ускладнює комунікацію, тому що робить людей полонениками інформо-віртуальних практик, уводячи від дійсності, розриваючи реальні зв'язки, порушуючи повсякденне буття і часто породжуючи в людях відчуження втрати почуття ідентифікації себе з реальним часом і простором» [3].

Інформаційна сфера надає засоби комунікації між людьми. Об'єм інформації, яка зберігалася в інфосфері «першої хвилі» [4], було обмежено об'ємом пам'яті старшого покоління певної соціальної групи. Цивілізація «другої хвилі», розповсюджуючи грамотність, знищила бар'єр пам'яті, шляхом збільшення запасу кумулятивного знання вона прискорила всі процеси нововведень і соціальних змін – пам'ять стала об'єктивною. Стрибок в інфосферу «третьої хвилі» робить соціальну пам'ять не лише великою, але й активною – за рахунок використання комп'ютерів, що розсувають межі можливого, він дозволяє розширити через світові мережі коло спілкування людей з інтелектуальним середовищем. Поєднання зрослих об'ємів інформації та активності в їх використанні проявляє себе як рушійна сила. Саме тому вона становиться товаром, предметом праці, важливою і невичерпною сировиною для майбутньої цивілізації. Але вона, як товар, на відміну від інших товарів, «може бути споживана неодноразово, в тому числі одночасно, різними учасниками товарних

відносин. Інформація порівняно легко копіюється без шкоди для своїх споживчих властивостей» [5].

Г. Г. Почепцов слушно зауважує: «Новий інформаційний світ по-іншому вишиковує свої пріоритети, спирається на нові типи можливостей. І статус наук комунікативного циклу безперервно зростає» [6]. У цій царині з'явилися свої «глобалісти» (наприклад, М. Маклюен, Е. Тоффлер), які замкнули комунікацію на весь світ. Так, М. Маклюен вказує на підвищення ролі каналу інформації, який задає у ряді випадків саме повідомлення, а сучасні засоби комунікації вже передають не тільки повідомлення, скільки його автора (маючи на увазі телебачення) тощо [7].

На думку В.Ф. Капіци, інформаційне суспільство має одну вирішальну особливість, яка може вивести його за межі традиційної комунікативної системи, а саме: «акумуляцію інтелектуальної власності у значній частині освічених людей, що працюють зі знаннями та інформацією» [8]. За наявності певних суспільних умов вона може бути перетвореною на інтелектуальній та інформаційний капітали.

Новий інформаційний світ породжує нові суспільні системи та відносини. Науково-технічна революція останніх часів призвела до активізації аудіовізуальних телекомунікацій, до підвищення швидкості обміну інформаційними потоками. Новий соціокомунікативний тип суспільної системи вченими визначається по-різному: як «телекомунікаційний світ» (Т. Стоун'ер), як «телематичне суспільство» (Дж. Мартін), як «самокомунікативний світ» (Л. Мемфорд), як «програмоване суспільство» (А. Турен) [9]. Але головною особливістю перетворень, що відбуваються, є радикальна суспільна модернізація, передусім, науково-технічна, «комп'ютерна революція», унаслідок чого інформаційно-комунікативні технології набули вирішального значення в суспільстві. За Д. Беллом, таких змін у суспільному використанні *інформаційно-комунікативних технологій п'ять* [10]:

1) злиття телефонних систем, телекомунікацій та обробки інформації в одну модель;

2) заміна паперу електронними засобами: електронні банківські послуги, електронна пошта, передавання газетної та жу-

риальної інформації факсимільними засобами зв'язку, дистанційне копіювання документів;

3) розширення телебачення через кабельні системи з численними каналами та спеціалізованими послугами; прямий зв'язок із домашніми терміналами користувачів; заміна транспорту телекомунікаціями;

4) реорганізація зберігання інформації на базі комп'ютерних систем та її запиту через інтерактивну інформаційну мережу; пряме отримання інформації з банків даних;

5) розширення системи освіти на базі комп'ютерних систем; зникнення відмінностей між обробкою інформації та комунікацій; перетворення знань та інформації на стратегічний ресурс суспільства.

Багаторівнева система подання інформації на різних носіях і в різних знакових системах, в яких щільно взаємодіють традиційні та нові інформаційні технології, складалася поступово, впродовж усього ХХ століття. Поряд із розвитком інформаційних структур відбувається процес «семіотизації» суспільства – «поява и розвиток численних знакових систем», завдяки яким утворюється багатокомпонентне «інформаційне поле» – специфічне інформаційне оточення людини (поєднання текстів, графічних зображень, звукових і аудіовізуальних повідомлень тощо) [11].

Багатьма дослідниками стверджується, що сьогодні у світовому соціумі відбувається процес глобальних постмодернізаційних змін. Властивістю культурно-інформаційного поля є те, що воно розширює, «створює новий соціальний простір, формуючи відношення в соціальній реальності не тільки реальні, але й віртуальні» [12]. Формується й новий тип соціального часу у вигляді «минулих», «теперішніх» і «майбутніх» просторів. У цьому насиченому просторово-часовому культурно-інформаційному полі утворюються можливості до переходу суспільного буття з мікросоціального на макросоціальний масштаб, таким шляхом створюється сутність «багатовимірної людини» з багатовимірним сутнісним проявом людських якостей і новим типом раціональності (на відміну від «одиночної сутності одновимірної людини» [13]). Зростає загальний культурно-інформаційний потенціал суспільства, створюється достатній

інформаційний ресурс, що уможливило задовольняти основні інформаційні потреби людей, інститутів, організацій та суспільства загалом. Створюється відповідне інформаційне забезпечення їх життєдіяльності на підґрунті інформаційних технологій, упорядкування інформаційного управління суспільною системою шляхом регулювання комунікативних інтеракцій, комунікативного діалогу, розвитку телекомунікативних і соціокомунікативних відносин у суспільстві [14]. У процесі розвитку ці соціокомунікативні відносини перетворюються на важливі «інформаційний ресурс» суспільного прогресу, відбувається становлення інформаційного суспільства [15].

Отже, концепція інформаційного суспільства розвивалася у модерністських уявленнях про «інфосферу» та «техносферу» сучасного суспільства. У постмодерністських поглядах фіксується «новий тип раціональності», «культуроцентризм» інтелектуальних технологій, становлення «екорозумної цивілізації» з «гуманітарною економікою». На подібній культурологічній основі відбувається розвиток нової «інформологічної системи» знань, ідей, уявлень, правил і дій, але вже з урахуванням соціогуманітарного фактору інформаційної культури суспільства.

Література

1. Тоффлер Э. На пороге будущего / Элвин Тоффлер // «Американская модель»: с будущим в конфликте. – М., 1984. – С 3.
2. Шевченко А. В. Особенности взаимодействия государства и прессы в России / А. В. Шевченко // СМИ: состояние и тенденции развития. – М.: РАГС, 2001. – С. 12.
3. Масс-медиа и гражданское общество : [монография] / [А. Бартошек, А. Лобанова, С. Михальчик и др.; под ред. А. М. Холода]. – Кривой Рог : Международный исследовательский центр «Человек: язык, культура, познание», 2008. – С 23
4. Тоффлер Э. Третья волна / Элвин Тоффлер ; [пер. с англ.; науч. ред. П. С. Гуревич]. – М. : АСТ, 1999. – 784 с.
5. Овсянкин П. Е. Информационная компетентность как важнейший ресурс личностного и организационного развития [Электронный ресурс] / Пётр Евгеньевич Овсянкин / Ростовский гос. пед. ун-т. – Режим доступа :

rspu@rspu.edu.ru http://rspu.edu.ru/university/publish/pednauka/12006/01kananykina.htm

6. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Георгий Георгиевич Почепцов. – М. : «Рефл-бук», К. : «Ваклер», 2003. – С 30

7. Маклюэн М. Телевидение. Робкий гигант / Маршалл Маклюэн // Телевидение вчера, сегодня, завтра. – Вып. 7. – М., 1986. – С. 162–186.

8. Сидорсва Е. В. Развитие информационной компетентности учителя как условие эффективного решения профессиональных задач : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / Екатерина Вячеславовна Сидорова. – СПб., 2006. – С 29

9. Новая технократическая волна на Западе. – М.: Прогресс, 1985. – С 335, 371-391, 410-430

10. Белл Д. Социальные рамки информационного общества / Дэниел Белл // Новая технократическая волна на Западе. – М. : Прогресс, 1985. – С. 330–342.

11. Российская педагогическая энциклопедия : В 2 тт. / [гл. ред. В. В. Давыдов]. – Т. 1 – А – М. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1993. – С 375

12. Капица В. Ф. Философско-методологические основания развития культурно-информационной общественной системы : [монография] / В. Ф. Капица, О. В. Цыгуль. – Кривой Рог: Миснерал, 2006. – С 100

13. Суэмин Ю. П. Теория социальных технологий / Ю. П. Сурмин, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – С 127

14. Матвієнко О. В. Основи інформаційного менеджменту / Оксана Володимирівна Матвієнко. – К. : Центр навч. літ., 2004. – С 23, 27-28

15. Капица В. Ф. Философско-методологические основания развития культурно-информационной общественной системы : [монография] / В. Ф. Капица, О. В. Цыгуль. – Кривой Рог: Миснерал, 2006. – С 101.